

Talousvaliokunta; kuuleminen 30.4.2021

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI VALTIONAVUSTUKSESTA YRITYSTOIMINNAN KEHITTÄMISEKSI VUOSINA 2021–2028 (HE 46/2021 VP)

Esityksen tausta ja tavoitteet

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028. Ehdotetulla lailla kumottaisiin voimassa oleva määräaikainen laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi (9/2014). Esitys liittyy keskeisiltä osiltaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakauden 2021–2027 alkamiseen ja lain mukaisia avustusohjelmia käytettäisiin EU:n alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanoon uudella ohjelmakaudella. Esityksellä on liityntä myös hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta sekä alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta ja niihin liittyviksi laeiksi (HE 47/2021 vp). Lain mukaisilla avustuksilla edistettäisiin taloudellista kasvua, työllisyyttä, yritysten innovaatiotoimintaa ja kilpailukykyä sekä muita elinkeinopoliittisia tavoitteita.

Keskeinen sisältö

Esityksen mukaan sääntelyn päälinjat säilyisivät nykyisen kaltaisena. Avustusjärjestelmä muodostuisi nykylainsäädäntöä vastaavasti kahdesta avustusmuodosta, joita ovat yrityksen kehittämisavustus ja toimintaympäristön kehittämisavustus. Avustusjärjestelmän piiriin ei siten esitetä uusia tukimuotoja. Avustuksiin liittyvissä asioissa toimivaltaisia viranomaisia olisivat jatkossakin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Avustusten käsittely on keskitetty neljään ELY-keskukseen ja näin on tarkoitus olla jatkossakin.

Avustukset osarahoitettaisiin pääosin EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen varoista. Lisäksi avustuksia rahoitettaisiin puhtaasti kansallisista varoista. Voimassa olevan lain mukaan avustuksiin käytetty EU-osarahoitus on tullut pääosin Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) varoista. Jatkossa avustusten rahoittamiseen voitaisiin käyttää myös oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) varoja. Ehdotettu sääntely mahdollistaa rahoituksen myös mahdollisista tulevista EU-rahastoista. Avustuksia

myönnettäessä on huomioitava alue- ja rakennepolitiikan ohjelman 2021–2027 sekä rahastojen tavoitteet.

Lain tavoitteisiin eli taloudellisen kasvun, työllisyyden, yritysten innovaatiotoiminnan ja kilpailukyyn edistämiseen, pyritään painottamalla avustusten suuntaamisessa jatkossakin voimakkaasti pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritykset) hankkeita. Suurille yrityksille kehittämisavustusta voitaisiin nykytilaa vastaavasti myöntää EU:n valtiontukisääntöjen, erityisesti valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen (komission asetus 651/2014), sallimissa rajoissa ns. I ja II tukialueilla eli Itä- ja Pohjois-Suomen alueilla. Suurille yrityksille avustuksia voidaan myöntää investointeihin eli lähinnä koneiden ja laitteiden hankintaan sekä rakentamiseen. Suurten yritysten tukeminen on katsottu perustelluksi säilyttää Itä- ja Pohjois-Suomen alueilla kyseisten alueiden erityispiirteet huomioiden.

Kehittämisen ja investointihankkeisiin kohdistuvaa rahoitusta suunnattaisiin merkittäviin yritystoimintaa uudistaviin ja kehittäviin yritysten hankkeisiin. Ehdotetun lain mukainen yrityksen kehittämisavustus olisi tarkoitettu liiketoiminnan kehittämiseen, innovaatiotoimintaan, kasvuun ja kansainvälistymiseen liittyviin kehittämis- ja investointihankkeisiin. Yrityksen kehittämisavustuksen myöntämisen edellytykset säilyisivät pääosin nykyisellään. Esityksen uutena kehittämisavustuksen myöntämisen edellytyksenä olisi ympäristönäkökohtien huomioiminen avustusta myönnettäessä. Muutos on lähinnä säädöshierarkkinen, koska voimassa olevan sääntelyn aikana tuettaviksi esitettyjen hankkeiden myönteiset ympäristövaikutukset on katsottu avustuksen myöntämistä puoltaviksi seikoiksi alemmanasteisen sääntelyn perusteella ja hallinnon sisäisissä ohjeissa.

Yrityksen kehittämisavustusta koskevaa toimialarajasta muutettaisiin siten, että jatkossa ainoastaan kala-, maa- ja metsätalouden alkutuotanto rajattaisiin pois kehittämisavustuksen piiristä. Aiempi toimialarajaus on koskenut koko kalatalous-, maatalous- ja metsätalousalaa.

Myös toimintaympäristön kehittämisavustus -tukimuoto vastaisi sisällöltään pääosin nykyistä vastaavaa tukimuotoa. Toimintaympäristön kehittämisavustuksen tarkoituksena on tukea kasvua ja elinkeinorakenteen monipuolistamista, innovaatioiden kehittämisen edellytysten luomista sekä muita toimintaympäristöä ja kehittymisedellytyksiä parantavia hankkeita. Lakiehdotuksessa on haluttu korostaa yritysten välisen yhteistyön merkityksen lisäksi yritysten ja korkeakoulujen sekä tutkimuslaitosten yhteistyön ja soveltavan tutkimuksen edistämisen merkitystä, vaikka näihin tarkoituksiin avustusta on voitu myöntää nykyisenkin lain nojalla.

Toimintaympäristön kehittämisavustuksella rahoitettavaan kehittämis-hankkeeseen voisi sisältyä myös kehittämishankkeen toteuttamiseksi välttämättömiä investointeja. Lisäksi avustusta olisi jatkossakin mahdollista myöntää kansallisista varoista myös pääomasijoitustoimintaan nykykäytännön mukaisesti siten, että avustus myönnettäisiin pääomasijoitushankkeen välittäjäorganisaatiolle sijoituksen tekemiseksi pääomasijoitusrahastoon.

Lakiehdotus sisältää uuden säännöksen kehittämisavustuksen myöntämisestä poikkeuksellisissa oloissa. Säännöksellä voitaisiin varautua mahdollisiin tuleviin esimerkiksi covid-19-pandemian kaltaisiin kriisitilanteisiin siten, että yrityksille säädettäisiin mahdollisuus saada poikkeuksellisissa oloissa kehittämisavustusta toiminnan tukemiseksi, sopeuttamiseksi ja maksuvalmiuden turvaamiseksi. Kyse ei kuitenkaan olisi niin sanotusta

yleistuesta, vaan joustoista kehittämisavustuksen myöntämiseen. Poikkeusoloiksi ei katsottaisi normaalia suhdannevaihtelua.

Pääasialliset vaikutukset

Koska esitys ei sisällä merkittäviä muutoksia avustusjärjestelmään nykytilaan verrattuna, sillä voidaan arvioida olevan pääosin samankaltaisia vaikutuksia kuin nykyisellä lailla. Avustukset osarahoitetaan pääosin EU:lta saatavista varoista. Suomen saamasta EU-rahoituksesta uudella ohjelmakaudella arvioidaan saatavan päätös kuluvaan vuoden puoliväliin mennessä. Rahoituksen alueellisesta kohdentamisesta päättää valtioneuvosto, eikä siitä siten säädetä ehdotetussa laissa. Valtioneuvoston päätös rahoituksen alueellisesta kohdentamisesta tehdään myöhemmin, joten esityksen vaikutukset avustusten myöntämiseen alueilla tarkentuvat myöhemmin.

Esityksen vaikutukset kohdistuvat erityisesti pk-yrityksiin. Nykytilaa vastaavasti suurimman osan ehdotetun lain mukaan myönnettävistä avustuksista arvioidaan kohdistuvan pienille ja mikroyrityksille. Avustusten jakautumisen arvioidaan pysyvän pääpiirteittäin nykytilaa vastaavana toimialarajaukseen tehdystä muutoksesta huolimatta. Avustuksista suurin osa kohdistuisi siten jatkossakin teollisuuteen ja palvelualan yrityksille. Avustusten myöntämisessä tulisi huomioida alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakauden 2021–2027 erityiset painopisteet, joita ovat digitalisaation ja vähähiilisyyden edistäminen. Tämän vuoksi avustuksia kohdistettaisiin nykyistä enemmän mainittujen painopisteiden mukaisiin hankkeisiin.

Avustusten hakemisesta sekä hankkeen hallinnoinnista mm. projektikirjanpidon pitämisestä aiheutuu avustuksen hakijoille jonkin verran hallinnollista takkaa. Esitys ei kuitenkaan sisällä ehdotuksia, joiden voisi arvioida kasvattavan merkittävästi yrityksille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa nykytilaan verrattuna. Hallinnollista taakkaa voidaan keventää avustuksen käytön lisäämällä sekä yksinkertaistettuja kustannusmalleja käyttämällä. Kustannusmalleista säädettäisiin tarkemmin ehdotetun lain nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa.

Ehdotetun lain mukaisilla avustuksilla arvioidaan olevan positiivista vaikutusta avusta saavien yritysten kasvuun, työllistävyyteen ja tuottavuuteen. Voimassa olevan lain kilpailuvaikutuksia on tarkasteltu yrityksen kehittämisavustuksen arvioinnissa, jonka mukaan tuen kilpailua vääristävät vaikutukset ovat vähäiset. Koska avustuksen myöntämisen edellytykset vastaavat voimassa olevaa lakia, arvioidaan esityksen kilpailuvaikutusten olevan vastaavia kuin voimassa olevan lainkin.

Voimassaolo ja soveltaminen

Lain voimaantulosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Tavoitteena on, että laki tulisi voimaan samanaikaisesti alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta sekä alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annettavien lakien kanssa (HE 47/2021 vp), joiden voimaantuloajankohdaksi on esitetty 1.9.2021.

LIITE

Ppt-esitys

Laati: hallitussihteeri Emmi Äijälä